

**Викладач: Ренгевич О.В.**

**Предмет: Основи галузевої економіки і підприємництва**

**Урок 24**

**14.06.2022**

**Тема уроку: Витрати виробництва та підприємства. Рентабельність підприємств**

---

### **Опорний конспект**

В основі будь-якого виробничого процесу лежать витрати різноманітних ресурсів. По рівню витрат судять про ступінь економічної ефективності як цілих підприємств, так і окремих виробів. Витрати можуть класифікуватись за різною ознакою, можуть по різному групуватись, можуть мати різну назву, нести різне змістовне та економічне навантаження. Нижче, нами буде більш детально розглянуто найбільш вживані основні поняття, що виражають сутність витрат.

**Витрати** – найбільш широке поняття, в якому у грошовій формі виражені всі витрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів тощо) у процесі виробництва, обігу й розподілу продукції, а також витрати майбутніх періодів, витрати на утримання об'єктів невиробничої сфери і непродуктивні витрати, що відносять на збитки підприємства (сплачені штрафи, збитки від анульованих замовлень, збитки від стихійного лиха, тощо).

**Поточні витрати** – витрати трудових, матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів, виражених у грошовій формі, для здійснення поточної господарської діяльності.

**Собівартість промислової продукції (робіт, послуг)** – це виражені у грошовій формі витрати підприємства на виробництво і збут продукції. Собівартість включає прямі матеріальні та трудові витрати, а також непрямі витрати на управління та обслуговування виробництва. Вона є синтетичним показником, що у вартісній формі узагальнює сумарні витрати підприємства на спожиті засоби виробництва, заробітну плату та оплату послуг стороннім організаціями по виготовленню, транспортуванню і реалізації продукції.

Конкретний склад наведених понять, і у першу чергу, собівартості регулюється законодавчо, так як це пов'язано з особливостями податкової системи та необхідністю розрізняти витрати підприємства за джерелами їхнього відшкодування.

Також дуже близькими є поняття ресурсів і витрат. Для здійснення своєї діяльності промислове підприємство використовує матеріальні, трудові, фінансові та інші види ресурсів, які у процесі споживання і при визначенні їх у вартісному виразі трансформуються у поточні витрати підприємства.

Для обліку і аналізу витрат, планування собівартості продукції всі витрати можна класифікувати за різноманітними класифікаційними ознаками. У таблиці 12.1 відображені такі ознаки, а також надані групи витрат по цих ознаках з наведеною по ним стислою характеристикою, яка надає загальну уяву про той чи інший вид витрат.

**Таблиця 1**

**Класифікація витрат підприємства**

| <b>№ п\п</b> | <b>Класифікаційні ознаки</b>                                      | <b>Групи витрат</b>  | <b>Характеристика (визначення) витрат</b>                                                                                                                                                       |
|--------------|-------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1</b>     | <b>2</b>                                                          | <b>3</b>             | <b>4</b>                                                                                                                                                                                        |
| 1.           | Зміст і призначення витрат                                        | Економічні елементи  | Характеризують використані ресурси за їхнім економічним змістом незалежно від форми і місця їхнього використання на той чи інший об'єкт віднесення витрат                                       |
|              |                                                                   | Калькуляційні статті | Характеризують склад використаних ресурсів залежно від напрямків і місця їхнього використання (в основному, допоміжному чи обслуговуючому виробництві) на об'єкт витрат (калькуляційну одиницю) |
| 2.           | Відношення до процесів виробництва і реалізації (збуту) продукції | Виробничі            | Характеризують ресурси, використані у процесі виробництва продукції.                                                                                                                            |

|    |                                                                            |                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                            |
|----|----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                            | Позавиробничі<br>(комерційні)                                                    | Характеризують ресурси,<br>використані у процесі<br>реалізації (збуту) продукції                                                                                                                                           |
| 3. | Відношення до видів<br>виробничих процесів                                 | Основні                                                                          | Характеризують ресурси,<br>використані у процесі<br>безпосереднього<br>виготовлення продукції                                                                                                                              |
|    |                                                                            | Накладні                                                                         | Характеризують ресурси,<br>використані у процесах<br>обслуговування і<br>управління процесами<br>безпосереднього<br>виготовлення продукції                                                                                 |
| 4. | Ступінь<br>залежності від обсягів<br>виробництва<br>(випуску)<br>продукції | Умовно-змінні<br>(пропорційні;<br><br>непропорційні:<br>прогресуючі, дегресуючі) | Витрати, загальна сума<br>яких може змінюватись<br>пропорційно, менше або<br>більше відносно змін<br>обсягів виробництва<br>продукції                                                                                      |
|    |                                                                            | Умовно-постійні                                                                  | Частина витрат, загальна<br>сума яких, за певний період<br>часу, не змінюється або<br>незначно змінюється при<br>зміні обсягів виробництва                                                                                 |
| 5. | Однорідність<br>економічного змісту<br>витрат                              | Прості                                                                           | Характеризують витрати<br>одного економічного змісту                                                                                                                                                                       |
|    |                                                                            | Комплексні                                                                       | Характеризують<br>використання декількох<br>економічно різних<br>елементів, що мають<br>однакове виробниче<br>призначення                                                                                                  |
| 6. | Спосіб віднесення на<br>собівартість об'єкта<br>віднесення витрат          | Прямі                                                                            | Складові витрат, які<br>розраховують прямими<br>методами на об'єкт<br>віднесення витрат                                                                                                                                    |
|    |                                                                            | Непрямі                                                                          | Компоненти витрат, що<br>нероздільно пов'язані з<br>двома і більше об'єктами<br>віднесення витрат і тому<br>розподіляються на один<br>об'єкт витрат пропорційно<br>до економічно<br>обґрунтованої бази<br>(непрямим чином) |

|    |                             |                                            |                                                             |
|----|-----------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| 7. | За місцем виникнення витрат | Витрати виробництва, служби цеху, дільниці | Розраховуються по окремим структурним підрозділам (службам) |
|----|-----------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|

### Продовження таблиці 1

| 1   | 2                        | 3                   | 4                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----|--------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8.  | За ефективністю          | Продуктивні         | Витрати на виробництво продукції встановленої якості при раціональній технології та організації виробництва                                                                                                                                                      |
|     |                          | Непродуктивні       | Витрати, що є наслідком недоліків у технології та організації виробництва (втрати від простоїв, брак продукції, оплата понадурочних тощо)                                                                                                                        |
| 9.  | За можливістю планування | Можливо планувати   | Невідворотні витрати підприємства, що витікають з його господарчої діяльності і передбачені кошторисом (виробничі)                                                                                                                                               |
|     |                          | Неможливо планувати | Це є невиробничі витрати, що не є економічно невідворотними і, що не витікають з нормальної господарської діяльності підприємства.                                                                                                                               |
| 10. | За методами обліку       | Нормативний метод   | Головною умовою застосування цього методу є складання нормативної калькуляції за діючими на початок календарного періоду нормами і наступне виявлення, на протязі виробничого циклу відхилення від цих норм. Застосовується у масовому та серійному виробництві. |

|     |                             |                         |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----|-----------------------------|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                             | Позамовний метод        | При застосуванні цього методу витрати цехів враховуються за окремими замовленнями і статтями калькуляції, а витрати сировини, матеріалів, палива, енергії – за окремими групами. Застосовується у індивідуальному та дрібносерійному виробництві. |
|     |                             | Попереробний метод      | Витрати на виробництво продукції враховують по цехам (переробкам, фазам, стадіям) і статтям витрат. Застосовується при виготовленні масової продукції у хімічній, металургійній, харчовій промисловості.                                          |
|     |                             | Метод величини покриття | У калькуляцію окремого виробу включають не всі витрати на виробництво і реалізацію продукції, а лише величину покриття (ціна виробу за мінусом змінних витрат), що дозволяє спростити нормування, планування і контроль                           |
| 11. | За періодичністю виникнення | Поточні                 | Мають часту періодичність здійснення, наприклад, витрати сировини і матеріалів.                                                                                                                                                                   |
|     |                             | Одноразові              | Витрати на підготовку і освоєння випуску нових видів продукції, витрати, пов'язані з пуском нових виробництв.                                                                                                                                     |
|     |                             | Наступні                | Це витрати, що ще не виникли, на які резервуються кошти                                                                                                                                                                                           |

|     |                  |                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----|------------------|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                  |                                          | (оплата відпусток, сезонні витрати тощо)                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 12. | За видами обліку | Бухгалтерський облік витрат              | Включає витрати, що згідно із законодавчою регламентацією відносяться на собівартість продукції підприємства для розрахунку величини оподаткованого прибутку                                                                                                                                                          |
|     |                  | Управлінський (економічний) облік витрат | Включає всі продуктивні, непродуктивні а також альтернативні витрати (явні, неявні) усіх факторів виробництва у грошовій формі.                                                                                                                                                                                       |
|     |                  | Податковий облік витрат                  | Включає всі витрати, що нараховані з метою оподаткування. Ці витрати відрізняються від бухгалтерського обліку витрат за рахунок відмінностей у методах обліку окремих складових (наприклад, різниця в обліку амортизаційних відрахувань, нарахованих за податковим методом і одним з п'яти методів згідно з П(С)БО7). |

Види собівартості та показники, що її визначають

*Планову собівартість* визначають перед початком планового періоду на основі прогресивних норм витрат усіх видів ресурсів на одиницю продукції, цін на сировину, матеріали, паливо, електроенергію, які діють на момент розробки плану.

*Фактичну собівартість* визначають після завершення певного періоду роботи підприємства на основі даних бухгалтерського обліку. Вона відображає фактичні витрати підприємства на виробництво і збут продукції.

*Нормативна собівартість* виражає затрати на виробництво і реалізацію, які розраховані на основі поточних норм використання ресурсів.

*Технологічна собівартість* - витрати, безпосередньо пов'язані із технологією виробництва продукції.

*Цехова собівартість* - це вся сума грошових затрат на виробництво продукції у даному цеху (сума технологічної собівартості та загально-цехових витрат).

*Виробнича собівартість* - це сукупність усіх грошових затрат на виробництво продукції у межах усього підприємства (сума цехової собівартості й величини загальнозаводських та інших витрат).

*Повну собівартість* характеризує уся сума грошових затрат не тільки на виробництво, а й на збут готової продукції підприємства (сума виробничої собівартості та позавиробничих витрат).

*Індивідуальна собівартість* - це собівартість продукції, яка формується на рівні окремого підприємства.

*Галузева собівартість* дає характеристику суми витрат по галузі.

*Середньогалузева собівартість* характеризує рівень затрат на продукцію у середньому за сукупністю підприємств галузі. Її визначають як середньозважену величину, де у якості ваги застосовують обсяг випуску продукції на підприємствах галузі.

Співвідношення окремих видів затрат до їхньої загальної суми характеризує *структуру собівартості*.

У різних галузях промисловості структура собівартості неоднакова. У видобувних галузях здебільшого нема затрат на сировину, оскільки вони дані самою природою. У цих галузях найбільшу питому вагу становлять затрати на заробітну плату і амортизацію обладнання. Такі галузі вважають трудомісткими.

У собівартості взуттєвої, харчової, текстильної промисловості велику питому вагу становлять затрати на матеріали. Це матеріаломісткі галузі.

У хімічній промисловості, кольоровій металургії значні витрати йдуть на електроенергію. Такі галузі називають енергомісткими.

У нафтовидобувній і нафтопереробній промисловості, чорній металургії найбільша питома вага припадає на амортизаційні відрахування. Ці галузі вважаються фондомісткими.

Показники, що характеризують собівартість:

*Собівартість валової продукції* розраховується на основі кошторису витрат на виробництво (за економічними елементами). Витрати на виробництво валової продукції обчислюють за формулою:

$$ВП = K_{\text{в}} - B_{\text{нев}}, \quad (1)$$

де  $K_{\text{в}}$  – витрати на виробництво за кошторисом,

$B_{\text{нев}}$  – витрати, що не включаються у склад валової продукції;

*Собівартість товарної продукції* визначається за формулою:

$$ТП = ВП (n + n), \quad (2)$$

де  $n$  – зміна залишків власного виготовлення,

$n$  – зміна незавершеного виробництва,

- приріст складових вираховується, скорочення додається.

*Собівартість реалізованої продукції* являє собою повну собівартість товарної продукції мінус приріст плюс зменшення собівартості залишків нереалізованої продукції у плановому періоді;

*Собівартість одиниці найважливіших виробів* (за статтями калькуляції);

*Витрати на 1 грн товарної продукції.*

Останній показник визначається за формулою:

$$B = Cn / ТП, \quad (3)$$

де  $ТП$  - товарна продукція у діючих цінах, грн;

$Cn$  - повна собівартість ТП, грн.

Чим нижче цей показник, тим нижче собівартість, вище прибуток від реалізації ТП, вище рентабельність.

Зниження витрат на 1 гривню товарної продукції ( $Z_6$ ) розраховують за формулою:

$$Z_6 = (B_3 - B_{пл}) / B_3 \cdot 100\%, \quad (4)$$

де  $B_3$  - витрати на 1 грн. ТП звітного періоду;

$B_{пл}$  - витрати на 1 грн. ТП планового періоду.

Основні шляхи зниження собівартості продукції:

- зменшення витрат на сировини, матеріалів, палива на одиницю виробу;
- дбайливе відношення до машин і механізмів, їхнє своєчасне оновлення і модернізація;
- підвищення продуктивності праці, що особливо відбивається на загально цехових та загальновиробничих витратах на одиницю продукції;
- скорочення загально цехових та загальновиробничих витрат шляхом удосконалення структури управління, механізації управлінської праці.

Основні фактори, що впливають на рівень і динаміку собівартості:

- ступінь використання засобів праці (основних засобів);
- ступінь застосування предметів праці (оборотних засобів);
- ступінь наукової організації виробництва, праці і управління.

Методи економічної оцінки заходів по зниженню собівартості продукції:

1. Метод пофакторного рахунку полягає у вияву факторів, що знижують її, і у їхній економічній оцінці за формуло

$$Z_6 = (Д \cdot З_m) / 100\%, \quad (5)$$

Управління поточними витратами підприємства.

Управління поточними витратами підприємства є складовою частиною управління промисловим підприємством загалом.

Основними завданнями управління поточними витратами підприємства є:

- поліпшення фінансового стану підприємства;

- отримання максимального прибутку;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства і продукції;
- запобігання банкрутству підприємства.

Управління поточними витратами підприємства вирішує наступні питання:

- формування витрат виробництва і собівартості як окремих видів продукції, так і всієї їхньої сукупності;
  - встановлення продажних цін по кожному виробу і визначення їхньої рентабельності;
  - виявлення і практичне використання резервів економії витрат і зниження собівартості;
  - здійснення контролю за станом та характером змін фактичної собівартості і величини витрат порівняно з плановими показниками, що затверджені підприємством і у динаміці.

Основні елементи управління поточними витратами полягають у наступному:

- прогнозування і планування витрат;
- нормування витрат;
- організація обліку витрат і калькулювання собівартості;
- аналіз витрат;
- контроль витрат;
- регулювання витрат.

Для ефективного регулювання витрат на підприємстві доцільно розробити загальну концепцію (програму), що має носити комплексний характер, тобто враховувати всі фактори, які впливають на зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції. Основні положення загальної концепції управління витрат мають полягати у реалізації наступних заходів:

- комплекс заходів по більш раціональному використанню матеріальних ресурсів (впровадження нової техніки і безвідходної технології; вдосконалення нормативної бази підприємства; впровадження більш прогресивних матеріалів; комплексне використання сировини і матеріалів; використання відходів виробництва; поліпшення відходів

виробництва; поліпшення якості продукції і зниження відсотку браку та інш);

- заходи, пов'язані з визначенням і підтримкою оптимального розміру підприємства (дозволяють мінімізувати витрати у залежності від обсягу виробництва);
- заходи, пов'язані з поліпшенням використання основних засобів;
- заходи, пов'язані з поліпшенням використання робочої сили (визначення і підтримка оптимальної чисельності персоналу; підвищення рівня кваліфікації, застосування прогресивних форм і систем оплати праці, удосконалення нормативної бази, механізація і автоматизація виробничих процесів тощо);
- заходи, пов'язані з удосконаленням організації виробництва і праці (поглиблення концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування і диверсифікації виробництва; впровадження НОП; вдосконалення організаційної структури управління підприємством тощо).

Важливу роль в управлінні витратами відіграють центри витрат і центри відповідальності. Їхнє формування здійснюється за *функціональною* (локалізація у певній сфері діяльності, наприклад, підготовка виробництва, маркетинг, технічне обслуговування виробництва) та *територіальною* (відділи, дільниці, цехи) ознаками.

*Центри витрат* - являють собою виробничі і структурні підрозділи, для яких характерні різні функції і виробничі операції, що дозволяє деталізувати облік, посилити контроль за витратами і підвищити точність калькулювання.

*Центри відповідальності* - являють собою організаційний підрозділи на чолі з менеджером. Вони поділяються на основні і функціональні. Основні контролюють витрати у місцях їхнього виникнення, а функціональні розповсюджують витрати на місця їхнього виникнення, при умові, що даний центр обслуговує декілька центрів витрат. Наприклад, інструментальний цех контролює витрати на інструмент на всіх ділянках виробництва.

### Аналіз витрат на виробництво і на собівартість продукції

Мета аналізу витрат на виробництво і на собівартість продукції полягає в оцінці фактичної величини витрат на виробництво і на собівартість продукції за звітний період порівняно з їхніми плановими показниками і у

динаміці, виявлення резервів економії витрат і зменшення собівартості у розрахунку на одиницю основного виду продукції, а також визначення заходів по використанню виявлених резервів у поточній діяльності і перспективі.

У процесі аналізу витрат на виробництво і собівартість продукції промислове підприємство:

- вивчає величину сукупних витрат за звітний період і темпи її зміни порівняно з плановими даними, у динаміці та з темпами зміни обсягу продажу продукції;
- оцінює структуру витрат, їхню питому вагу у сукупній величині і темпи зміни величини витрат по статтях калькуляції порівняно з плановими даними та у динаміці;
- порівнює фактичну виробничу та повну собівартість по основним видам продукції і по їхній сукупності з плановими показниками і у динаміці, розраховує вплив основних факторів на відхилення вказаних показників;
- досліджує постійні та змінні витрати, визначає точки беззбитковості за основними видами продукції і у цілому по підприємству;
- оцінює собівартість продукції по структурних підрозділах, порівнює прямі витрати з їхньою плановою величиною, враховуючи обсяг випущеної продукції, а загальновиробничі і загальногосподарські витрати – з плановим кошторисом;
- визначає частку невиробничих витрат і тенденції її зміни порівняно з даними минулого періоду;
- встановлює обґрунтованість вибору бази розподілу різних видів витрат (загальновиробничих, загальногосподарських тощо).

Для проведення аналізу витрат на виробництво і на собівартість продукції використовують абсолютні і відносні показники. Нижче наведений приклад розрахунку на основі даних таблиці 12.2 як абсолютних показників відхилення (перевитрат, економії) собівартості одиниці продукції, так і відносних за плановий і звітний періоди. Всі дані таблиці є умовними.

Таблиця 2. Обсяг випуску продукції і собівартість одиниці продукції промислового підприємства за плановий і звітний періоди

| Попередній<br>(базовий) рік                           | По плану за звітний рік      |                                                          | Фактичний за звітний рік  |                                                       |
|-------------------------------------------------------|------------------------------|----------------------------------------------------------|---------------------------|-------------------------------------------------------|
| Собівартість<br>одиниці<br>продукції, $C_б$ ,<br>грн. | Випуск,<br>$Q_{пл}$ ,<br>шт. | Собівартість<br>одиниці<br>продукції, $C_{пл}$ ,<br>грн. | Випуск,<br>$Q_ф$ ,<br>шт. | Собівартість<br>одиниці<br>продукції, $C_ф$ ,<br>грн. |
| 100                                                   | 1000                         | 95                                                       | 900                       | 110                                                   |

Приклад розрахунку абсолютних і відносних показників при проведенні витрат на виробництво і на собівартість продукції

1. Розрахунок показників абсолютного відхилення:

а) по плану була передбачена економія собівартості одиниці продукції:

$$E_{пл} = C_{пл} - C_б = 95 - 100 = -5 \text{ грн.};$$

б) понадпланова зміна собівартості одиниці продукції склала:

$$E_{пл} = C_ф - C_{пл} = 110 - 95 = + 15 \text{ грн.},$$

тобто мають місце перевитрати порівняно з планом;

в) фактичне відхилення собівартості порівняно з базовим періодом:

$$E_ф = C_ф - C_б = 110 - 100 = +10 \text{ грн.}, \text{ також є перевитрати.}$$

2. Розрахунок показників відносного відхилення:

а) індекс планового завдання по зміні собівартості одиниці продукції:

$$J_{пл} = C_{пл} : C_б = 95 : 100 = 0,95;$$

б) індекс виконання плану:

$$J_{вн} = C_ф : C_{пл} = 110 : 95 = 1,157, \text{ тобто перевитрати;}$$

в) індекс фактичного відхилення від базисних значень:

$$J_{\phi} = C_{\phi} : C_{\bar{o}} = 110 : 100 = 1,100.$$

Це говорить про те, що фактична собівартість одиниці продукції зросла порівняно з минулим роком на 10%.

Знаючи обсяги випуску продукції і відхилення по собівартості одиниці продукції, можна визначити зміну собівартості загального обсягу виробництва:

а) планова економія (перевитрати) від зміни собівартості обсягу випуску:

$$E_{nl} = (C_{nl} - C_{\bar{o}}) \cdot Q_{nl} = (95 - 100) \cdot 1000 = -5000 \text{ грн.};$$

б) понадпланова зміна собівартості випуску:

$$E_{nn} = (C_{\phi} - C_{nl}) \cdot Q_{\phi} = (110 - 95) \cdot 900 = +13500 \text{ грн.};$$

в) фактичне відхилення собівартості від базисного рівня:

$$E_{\phi} = (C_{\phi} - C_{\bar{o}}) \cdot Q_{\phi} = (110 - 100) \cdot 900 = +9000 \text{ грн.}$$

Розглянута система показників використовується при умові, що продукція планового і базисного періоду є порівнюваною. У протилежному випадку із загального обсягу продукції виділяється та її частина, що отримала назву показника порівнюваної товарної продукції.

Визначають відхилення по собівартості порівнюваної товарної продукції у абсолютному і відносному виразі. Розрахунок абсолютної величини відхилень визначають за формулою:

$$E_{nl} = \sum (C_{nl} - C_{\bar{o}}) \cdot Q_{nl} = \sum C_{nl} \cdot Q_{nl} - \sum C_{\bar{o}} \cdot Q_{nl};$$

$$E_{nn} = \sum (C_{\phi} - C_{nl}) \cdot Q_{\phi} = \sum C_{\phi} \cdot Q_{\phi} - \sum C_{nl} \cdot Q_{\phi};$$

Відносне відхилення собівартості порівнюваної товарної продукції приймає наступний вигляд:

а) індекс зміни плану у порівнянні з базою:

$$J_{nl} = \sum C_{nl} \cdot Q_{nl} / \sum C_{\bar{o}} \cdot Q_{nl};$$

б) індекс виконання плану:

$$J_{\phi n} = \sum C_{\phi} \cdot Q_{\phi} / \sum C_{nl} \cdot Q_{nl};$$

в) індекс фактичної зміни собівартості порівнюваної товарної продукції:

$$J_{\phi} = \sum C_{\phi} \cdot Q_{\phi} / \sum C_{\bar{o}} \cdot Q_{\phi}.$$

Більш детальний розгляд показників собівартості одиниці продукції може бути доповнено аналізом окремих статей витрат. У результаті порівняння відхилень по фактичній і плановій собівартості можуть бути розраховані додаткові показники.

де  $Z_v$  - зниження витрат на 1 гривню товарної продукції;

$D$  - питома вага даного елементу у повній собівартості, %;

$Z_m$  - зміна за даною статтею калькуляції.

2. Метод прямого рахунку розглядає економію собівартості як сукупність економії матеріальних, трудових і накладних витрат:

$$E_z = E_m + E_{zn} + E_{nv}, \quad (6)$$

де  $E_z$  - загальна економія по зниженню собівартості;

$E_m$  - економія на матеріальних витратах;

$E_{zn}$  - економія на заробітній платі;

$E_{nv}$  - економія на накладних витратах.

### ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал
2. Зробіть стислий конспект до зошита
3. Дайте відповіді на питання (так/ні)
  1. Чистий прибуток підприємства — це те, що залишається від виторгу після відрахування всіх витрат і сплати податків.
  2. Бухгалтерський прибуток завжди більший за економічний.
  3. Якщо економічний прибуток дорівнює нулю, фірмі слід залишатися в галузі.
  4. Виторг обчислюється шляхом множення ціни товару на обсяги продажів.
  5. Явні витрати записуються в бухгалтерських документах.
  6. Економічний прибуток — це різниця між загальним доходом та явними витратами.

4. Виконайте **Завдання 1**

Обчисліть валовий прибуток фірми, якщо постійні витрати становлять 16 тис. грн, змінні — 4 грн за кожну одиницю товару. Ціна одиниці товару — 100 грн, обсяг продажу — 800 од.

Зробіть скриншот виконаних завдань та надішліть на e-mail:

[ksenija.rengevich@gmail.com](mailto:ksenija.rengevich@gmail.com)

або на Viber (096 699 17 66)